

י"ד כסלו, תשכ"ט *

אויסצוג ** פון שיחת ש"פ וישלח, ט"ז כסלו, ה'תשכ"ט.

א. דער וואָס בענטשט אַ אידן, האָט ער דאָך די הבטחה פון אויב בערשטן (ווי עס איז אָפגע'פסק'גט אין תושב"כ: און אין תושב"ע"פ²) אַז ער (דער אויבערשטער) וועט אים בענטשן. און בברכתו של הקב"ה איז — ווי עס שטייט במדרש: — "תוֹ-ספתו מרובה על העיקר".

אעפ"כ איז דאָך אַ חוב נעים [וכמנהגם של ישראל, וואָס מנהג יש-ראל תורה היא:] צו אָפדאָנקען און מברך זיין דעם מברך, ובפרט ע"ד "וכן למר" שעוד ענין בזה³, ובפרט

6) עיין מאה שערים ס"ט מאדה"ז (מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תסד): מורי כו' אומרה בפה אף שלא יבינו כו'. ובה יובן מה שאמר ר' ישמעאל לגוי שבירכו "כבר מילתך אמורה" (ירושלמי ברכות ספ"ח) — ולכאורה, למה הוצרך לומר לו זאת, והרי כבר מילתי אמורה גם כשר"י לא יאמר לו זאת. ובפרט שהגוי מסתמא לא הבין למה נתחון (במכ"ש מתל' מידיו ששאלוהו "כמה דאמרת להדין כו") — כי רצה — ע"י אמירתו זו — לפעול המסכת וגילוי הברכה, אלא שבנוגע לעכו"ם, הסתפק באמירת "כבר מילתך אמורה", מבלי לפרט הברכה.

** בהוספות הערות וכו'.

- 1) בראשית יב, ג.
- 2) סוטה לח, ב. וראה ג"כ שו"ע אר"מ וכו' סוסר"א.
- 3) ב"ר פס"א, ד. ילקו"ש ח"ש רמז קט. (ובדב"ר פ"א, יג — בשנוי קצת).
- 4) ראה תוד"ה נפסל (מנחות כ, ב).
- 5) ירושלמי פסחים פ"ד ה"א. ראה מגילה כו, סע"ב.

* אין צוזאמענהאַנג מיט דעם וואָס י"ד כסלו, תשכ"ט, איז געוואָרן פערציק יאָר פון דער חתונה פון כ"ק אדמור" שליט"א מיט הרבנית ח"י מושקא (נ"ע ז"ע) — י"ד כסלו, תרפ"ט, האָבן פיל פון אג"ש והתמימים שיחיו אויסגעדריקט זייערע ברכות צו כ"ק אדמור" שליט"א והרבנית (נ"ע ז"ע), און גלייכצייטיק איבערגעגעבן צו כ"ק אדמור" שליט"א סכומים פון ארבעים, און אַ טייל האָבן אויך אָנגענומען אַ הוספה אין לימוד התורה.

ביי דער התועדות פון ש"פ וישלח, ט"ז כסלו, האָט כ"ק אדמור" שליט"א געבענטשט די אַלע מברכים און האָט דערביי באַטאָנט די וויכטיקייט פון מחזק זיין און מאַשר זיין אַ ברכה דורך ביידע זאָכן, סיי צדקה (מעשה) און סיי לימוד (נגלה און חסידות) און ווי ערקלערט אויספירלעך אין די שיחה וועלכע ווערט דאָ געדרוקט, נביי דער התועדות פון י"ט כסלו, תשכ"ט, האָט כ"ק אדמור" שליט"א אויך ערקלערט אַז די דאָזיקע הנהגה איז אויך שייך צו נשי ובנות ישראל שתליט"א.

ביי אַ שפעטערדיקע געלעגנהייט איז אַ טייל פון אַט"דער שיחה דערשינען נאָכאַמאל און ס'זיינען דערביי צוגעקומען הוספות ושינויים פון כ"ק אדמור" שליט"א — אויך די מהדורה ווערט דאָ געדרוקט (לקמן ע' 426).

המ"ל

עס איבערגעבן אויך לאת אשר אינגו פה], אז אין זיי זאל מקויים ווערן ברכתו של הקב"ה, ובתוספתו וואס תוספתו מרובה על העיקר, לכאורה בכל המצטרך לו מנפש ועד בשר.

ב. עס רעדט זיך אין חסידות דער חילוק צווישן ברכה ותפלה, אז ברכה איז ממשיך בלויז פון שרש ומקור. משא"כ תפלה טוט אויף א רצון חדש — יהי רצון — א נייעם ענין, וואס איז ניטא אין דעם שרש ומקור.

דאס איז אבער נאך בנוגע ברכת בשר ודם. משא"כ בנוגע ברכת הקב"ה, וויבאלד דער אויבערשטער איז דאך ניט געבונדען ח"ו מיט די מדידות והגבלות פון דעם שרש הנברא ה' מתברך, האט זי אויך די מעלה פון תפלה, אז זי טוט אויף א נייעם ענין, וואס איז העכער פון שרש ומקור של הנברא המתברך.

און דאס איז די מעלה פון ברכת כהנים אויף אנדערע ברכות. ווארום וויבאלד אז ברכת כהנים איז א מצוה, טוען עס דאך די כהנים בשליחותו של הקב"ה, וואס שלוחו של אדם [העליון] כמותו, ובמילא, איז דורך זייער ברכה ווערט נמשך די ברכה פון דעם משלח — ברכתו של הקב"ה, וואס זי איז העכער פון שרש ומקור, כמבואר בארוכה אין דעם מאמר ד"ה אריב"ל תרכ"ט (שנאמר לפני מאה שנה), בד"ה כה תברכו באוה"ת (ע' ער ואילך) ותרכ"ו, ובכ"מ.

(7) ראה לקו"ת ויקרא א, ג.

(8) ראה חנוך לנער ס"ע 48.

(9) משא"כ הברכה ד'אברכה מברכך" מצד עצמה, היא רק מבחי' השתל', כמבואר בד"ה אריב"ל תרכ"ט.

פון דעם איז מובן בנוגע לענינינו: וויבאלד אז, כאמור לעיל, מנהג יש"ראל איז צו בענטשן דעם מברך "וכן למר", און מנהג ישראל תורה היא, און אז ענין וואס מען טוט עפ"י ציווי התורה איז עס דאך שליחותו של הקב"ה, איז דורך די ברכה ווערט נמשך ברכתו של הקב"ה, ויה"ר — בהוספה ותוספתו מרובה על העיקר, וואס דאס איז לגמרי העכער פון עיקר שרש ומקור.

און אזוי ווי יארך הזמן ביותר באם מען וועט שיקן א מכתב ברכה צו יעדערן באזונדער, ענטפער איך איצ"טער די ברכה צו יעדערן ברבים, במעמד של כמה וכמה עשיריות מ' ישראל, און צו אלעמען צוזאמען

(10) הדיוק "על העיקר" — ולא "מן העיקר" (כדבר פ"א, יג): מפשטות הי לשון משמע שהתואר "עיקר", הוא שהוא עיקר גם לגבי התוספות. ולכאורה, מכיון שהתוספות הוא מרובה מן העיקר, למה נקרא בשם עיקר גם לגבי התוספות המרובה ממנו? ולכן יש לפרש, שבה"עיקר" נכלל בהעלם גם התוספות, ופירוש "תוספתו מרו" בה טן העיקר" הוא שגם התוספות בא וגמשך מן העיקר (וע"ד המבואר במ"א בענין יפה כח הבן מכת האב, שגם כח הבן, שהוא יפה, גמשך הוא מכת האב). יתירה מזו "על העיקר", שהתוספות הוא נעלה מהעיקר, ואיני כלול בהעיקר גם בהעלם.

ומה שגם בזה נקרא בשם "עיקר" הוא לפי שהוא המעורר ותנאי שתבוא התוספות. וכמו בנדו"ד, שהמעורר ברכתו של הקב"ה הוא ברכת האדם, שמברך בשליחותו של הקב"ה. ומכיון שברכת האדם היא המעוררת את ברכתו של הקב"ה (ודבר המעורר ענין יש לו יתרון בזה על הדבר הבא על ידו — המשך וככה תרל"ז סעיפי טו"ט), נקראת היא בשם עיקר כביכול גם לגבי ברכתו של הקב"ה.

(11) עיין אגה"ק סכ"ג — דמשמע שם דבכל מצוה איזו שתה"י יש מעלה כשנעשית

— וואָס בשעת ס'איז אין אַן אופן פון „כולנו כאחד“ איז דאָך דאָס גופא אַ כלי צום „ברכנו אבינו“¹² — אַז עס זאָל נמשך ווערן צו יעדער איינעם ברכתו של הקב"ה ובתוספות מרובה על העיקר, בבני חיי ומזוני רויחי.

ג. די כלי ודרך להמשכת ברכות והשפעות איז דאָך לימוד התורה וקיום המצות — האָבן פיל פון די מברכים פאַרבינדן זייערע ברכות מיט אַ הוספה אין לימוד התורה [ובפרט — לימוד אגרת התשובה, וואָס דאָס איז דאָך מתאים צו דעם ענין כדלהלן סעיף ד'] און מיט נתינת צדקה (וואָס צדקה איז עיקר המצות מעשיות ונקראת בשם מצוה סתם¹³).

און אעפ"י אַז אידן טיילן זיך אין צוויי סוגים: יושבי אהל וואָס עיקר ענינם איז לימוד התורה און בעלי עסקים וואָס עיקר ענינם איז קו ה' צדקה וגמ"ח, וויבאַלד אָבער אַז אין קדושה זיינען אַלע ענינים בהתכל'—

במעמד עשרה מישראל (אלא שבדבר י' קדושה — תנאי הוא), וא"כ הוא — ה"ז חידוש גדול, ולא אשתמיטתי להזכיר זה במק"א וכו'.

12 תניא פרק לב. ובנוגע לענינינו — ברכת הקב"ה שלמעלה מהשתל, הרי ודאי שנוגע שם ה"כולנו כאחד", שהרי בבחינה זו הוא תכלית האחדות (והפשיות).

ובזה יובן מה שמבואר בד"ה אריב"ל שם שהמעלה דברכת „ואני אברכס“ (על „ואברכה מברכך“) הוא, כי „תיבת אני היינו אוא"ס עצומה“, בחי' ברכת הקב"ה — דלכאורה, מהי שייכותו של ביאור זה למ"ש בגמרא (חולין מט, סע"א) „דמוקי ל' לברכת כהנים במקום ברכה ד' ישראל“ (ובפרט שבמ"אמר זה עצמו מביא דברי הגמרא) — כי הכלי לברכתו של הקב"ה — „ואני אברכס“ — הוא מה שהכהנים מתברכים יחד עם ישראל — „כולנו כאחד“.

13 תניא פל"ז (מת, ב).

לות¹⁴, איז מהראוי ונכון, אַז אויך די יושבי אהל וואָס האָבן לע"ע פאַר-בונדן דאָס בלויז מיט תורה, זאָלן דאָס פאַרבינדן אויך מיט צדקה (וב' פרט אַז דאָס איז נוגע אויך ללימוד התורה, כמרז"ל¹⁵ כל האומר אין לי אלא תורה. אפילו תורה אין לו), און אַזוי אויך לאידך גיסא די בעלי עסקים וואָס האָבן לע"ע פאַרבינדן דאָס נאָר מיט נתינת צדקה, זאָלן עס פאַרבינדן אויך מיט אַ הוספה אין לימוד התורה.

און וויבאַלד אַז די ברכות וואָס מען האָט מברך געווען (און אַזוי אויך די הוספה בתורה און נתינת הצדקה) זיינען געטאָן געוואָרן פון אַ ציבור און אַלס אַ ציבור (גיט אַלס יחידים בפני עצמם), איז עס דאָך אַן ענין פון המתפלל עם הציבור. איז בשעת אַן יעדערער פון די מברכים וועט עס פאַרבינדן אויך מיט תורה און גמ"ח, וועט דאָך אין דעם זיין אַלע דריי קוין ואמרו חז"ל: כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור, איז דורך דעם טוט מען אויף דעם „פד" אני לי ולבני מבין אומות העולם“¹⁶, בגאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו, בקרוב ממש.

ד. די ברכות וכו' האָט מען דאָך געגעבן בקשר עם יובל הארבעים¹⁷,

14 עיין אנה"ק ס"ג.

15 יבמות קט, ב (האומר אין לו). ובלקו"ת ויקרא ה, א (הביאור — ראה סה"מ תש"ח ע' 266 בהערה) מסיים: אלא תורה וגמ"ח.

16 ברכות (ח, רע"א), עה"פ ופדה ב' שלום נפשי — והרי ימים אלו הם בסמיכות לחג הגאולה יט כסלו.

17 ולהעיר, שגם כללות ענין הנישואין שייך למספר ארבעים, כמרז"ל (סוטה ב, א. סנה' כב, סע"א) שארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני.

(וואָס דערפאַר זיינען דאָך די טעג פון ר"ח אלול ביו יו"כ נקבע געוואָרן אַלס אַרבעטס ימי תשובה** און אַזוי אויך בענין הספירות. איז דאָך תשור"כ בה כספירת הבינה** און "בן ארב" עים לבינה"***).

ווי"ל רמז בזה וואָס די אַלע דריי ענינים — תורה תפלה און תשובה — הויבן זיך אָן** מיט אַ תי"ו — צען מאָל אַרבעטס, אַרבעטס כ"א כולל מיו"ד.

ה. אַ מ"ם איז דאָך פאַראַן מ"ם פתוחה און מ"ם סתומה, וואָס דאָס איז מאמר פתוח — גליא דתורה, און מאמר סתום — פנימיות התורה**.

איז דעריבער מהראוי, אַז די הוספה בלימוד התורה וואָס איז פאַרבונדן מיט מ"ם שנה, זאָל זיין סיי אין גליא דתורה, סיי אין סתים דאורייתא

— שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה כו' ואח"כ נותן שבח כו' על הטובה כו'. (23) ראה או"ח סתקפ"א, ובב"ח שם ד"ה והעבירו.

ולהעיר, אשר מספר תעניות של תשובה בכלל הוא ארבעים יום (נסמן בהוספות לאגה"ת (קה"ת תשכ"ח) ע' 9**).

(24) וגם מצד זה, שייכות מיוחדת לתשור"כ בה לגשראין, כי חופה הוא בחי' (ת"ת) ד' בינה המקפת לזו"ן (חתן וכלה) — לקו"ת שה"ש מז, ד, ולהעיר, שגם אגה"ת הוא חלק השלישי של ספר התניא, הכולל את ב' החלקים שלפניו: שער היחוד והאמונה (גולכות) וספר של בינונים המבאר פרטי הענינים דאהוי"ר (ז"א) (ראה "ביאורים ל' אגה"ת" בתחלתו***).

(25) אבות פ"ה מכ"ב, וראה אגה"ת ר"פ תולדות (עה"פ ויהי יצחק בן מ' שנה) וש"נ. (26) והיא העיקר כו' והשאר טפילות אלי' (ש' היחודה"א פ"ב).

(27) שבת קד, א. פירש"י שם.

** נדפס שם עי צה. המו"ל.
*** נדפס שם עי לז. המו"ל.

איז להעיר אַז מספר ארבעים איז ספעציעל פאַרבונדן מיט די דריי עני"ינים הנ"ל** — תורה, [לימוד אגרת ה]תשובה און "מתפלל עם הציבור"; זיי האָבן אַ שייכות מיוחדת צו ארבעים.

ווי מען זעט אין די דריי מאָל אַרבעים יום וואָס משה רבינו איז געווען בהר, אַז אין די ערשטע ארבעים יום האָט ער מקבל געווען תורה (וואָס דאָס איז דאָך אויך דער רמז אין וואָרט תרומה: תורה מ'**), די צווייטע אַרבעים יום האָט ער מתפלל געווען, ווי עס שטייט אין פסוק ואתפלל גו'**. און די דריטע אַרבעים יום האָט ער אויפגעטאָן דעם "סלחתי כדברך" — ענין התשובה**

(18) בשיחה לפני זו*.

(19) זח"ג קעט, א. תקו"ז תי"ז.

(20) עקב ט, כ, שם, כו (ראה פירש"י שם, כה).

(21) ראה פירש"י שם, יח. ובפרש"י (תשא לג, יא) דאז נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ובלב שלם.

(22) ולהעיר דשניהם בתפלה (תפלה בר' בר המוכרח, שלא "להשמיד אתכם" אל תשחת עמך" — תפלה דמ' יום השניים; תפלה שיהי' כדברך — מ' יום השלישים) ובתשובה (תשור"ת, מ' יום השניים; תשור"ע, מרובה — מ' יום השלישים).

ויתירה מזו וי"ל שתפלה כדבעי ותשובה כדבעי — כל אחת מהן כוללת הן תפלה (במובן המצומצם, דרגא תתאה ותפלה, — מילוי ההכרח, תשור"ת) הן תשובה (עלי' אמרו גדולה תשובה שמקרבת כו' (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה, ו) ושיהי' כל ימיו בתשובה (אגה"ת ספ"א וח"א פ"א, לקו"ת ר"פ האזינו), דרגא עילאה ותשובה לא על חטא (חסרון) — תפלה על טוב ותענוג, יותר נכון תפלת ש"ק).

ולהעיר מרמב"ם הל' תפלה בתחלתן שתפלה

* נדפס באגה"ת עם ליקוט פירושים כו' (ע' קז). המו"ל.

וואָס בדורותינו אלה אין ער נתגלה געוואָרן אין תורת החסידות.

ואעפ"י אַז אין אגה"ת גופא זיינען דאָ ביידע חלקים, וואָרום אין די ערשטע פרקים שבאגה"ת אין ער מבאר עניני תשובה הלכה למעשה, בעיקר — עפ"י נגלה, און אין די אַנדערע פרקים עפ"י חסידות — פונדעסטוועגן, וויבאַלד אַז דאָס אין אַ חלק אין תניא, וואָס אין בעיקרו — פנימיות התורה, דעריבער אין מהראי אַז די הוספה אין גליא ד- תורה זאָל זיין נוסף אויפן לימוד פון אגה"ת.

* * *

מ' פתוח און מ' סתום אין דאָך פאַרבונדן אויך מיט גלות און גאולה — זאָל דער אויבערשטער בענטשן און געבן אַז מען זאָל זוכה זיין בקרוב צום „למַרבה (שהמ"ם סתו"ר

(28) בפרטיות יותר י"ל : ג"פ הראשונים — בעיקר עפ"י נגלה, ה"פ האמצעים — עפ"י חסידות, ד"פ האחרונים — חיבור שניהם.
(29) דאה בחיי ר"פ ויחי (בשם מדרש).
רד"ק לישיע' ט, ו.

מה) המשרה ולשלום³⁰ אין קץ" וואָס דאָס גייט אויף משיח'ן³¹ (וואָס אויך משיח הויבט זיך אָן מיט אַ מ"ם). יבוא ויגאלנו בקרוב ממש, בעגלא דידן. און עס וועט מקויים ווערן דאָס צוגעזאָגטע בסיום וחותרם ההפטורה (און אויך אין דער סדרה וואָס מ'האָט ערשט געלייענט בתורה: אבוא אל אדוני שעירה³² — זאָגט רש"י (וואָס ענינו אין — פשוטו של מקרא³³). אַז דאָס וועט זיין בימי המשיח ש- נאמר) ועלו³⁴ מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' ה- מלוכה.

(30) ראה ד"ה ביום השני תרכ"ט קרוב לסופו, שע"י ב' הממ"ן שבשיתא סדרי משי-נה — מ' פתוח [גליא דתורה] שבתחלת המשניות, ומ' סתום [פנימיות התורה] שבסוף המשניות — באים לריבוי השלום (סיום ה-משניות), עד גם שאפילו בחיות ובהמות יהי ג"כ השלום — היעוד דגאולה העתידה.

(31) ישע"י שם. סנהדרין צד, א.

(32) וישלח לג, יד.

(33) פרש"י בראשית (ג, ח) ובכ"מ, וב-מפורש כאן — שלאחרי שפרש"י כנ"ל (בפנים) מסיים: ומה יש לפי זו רבים.

(34) עובדי א, כא.

בס"ד. קטע משיחת ש"פ וישלח, מ"ז כסלו, ה'תשכ"ט*.

עצמו * יברך אותו, וברכתו של הקב"ה דכפשוטו ואברכה מברכך (וכפי הרמב"ן ועוד) קאי על אברהם (ולא על עם ישראל) — משא"כ כז, כט שבהמשך ליעבודוך עמים גו' — דקאי על בניי.

(3) וי"ל דזהו החילוק בין ב' הכתובים: בבראשית כז; כט: מברכך ברוך (אפשר גם) ע"י אחרים (ע"ד מחז"ל בב"ר פל"ט, יב) יתרה מזו שם יב, ג: ואברכה מברכך. ועפ"ז יובן זה שבנוגע לבניי (בברכות וסוטה שם) מובא הכתוב דואברכה מברכך,

א. המברך את איש הישראלי, הרי מובטח הוא מהקב"ה (כפי שנא-מר בתורה שבכתב: ונפסק להלכה בתורה שבע"פ) אשר הקב"ה הוא

(* העתק ללה"ק ע"י אחד השומעים.
(1) בראשית יב, ג (ברכות גה, א. סוטה לח, ב). שם כז, כט (ירוש' ברכות ספ"ח ועוד).
(2) ראה הערה הקודמת, וראה ג"כ שו"ע אדמוה"ו סוטה"א. ומה שאדה"ז מוסיף שם: שהוא מורע אברהם שנא' בו — הוא לבאר,